

UOT 32

S.İ.Şükürov

Azərbaycan Turizm və Menejment Universiteti
sbir.sh@hotmail.com

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA ENERJİ SİYASƏTİNİN HÜQUQİ-NORMATİV BAZASI

Açar sözlər: hüquqi-normativ baza, enerji, kommunikasiya, bərpa, enerji təhlükəsizliyi

Azərbaycanın bu gün Avropanın enerji təhlükəsizliyinin əsas təminatçılarından birinə çevrilməsi hamımızda qürur hissi oyadır və dövlətimizin beynəlxalq mövqelərinin möhkəmlənməsinə xidmət edir. Müasir dövrdə Respublikada bu sahəyə dair "Alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə olunması üzrə Dövlət Proqramı"nın, "Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı"nın, "Azərbaycan Respublikasında Beynəlxalq Bərpa Olunan Enerji Agentliyinin Nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında" Qanununun, "Enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi haqqında" Qanununun qəbul edilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bunlar əsas götürülərək məqalədə enerji təhlükəsizliyi məsələsinin hüquqi mahiyyəti və əsas məzmununu kompleks şəkildə şərh edilmişdir.

С.И.Шукuroв

НОРМАТИВНО-ПРАВОВАЯ БАЗА ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ В АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Ключевые слова: нормативно-правовая база, энергетика, восстановление, рекуперация, энергетическая безопасность

Сегодня Азербайджан является одним из главных гарантов энергетической безопасности Европы, чем мы все гордимся и что служит укреплению международных позиций нашей республики. В современном мире в Республике имеет особую важность принятие в этой области "Государственной программы по использованию альтернативных и возобновляемых источников энергии", "Государственной программы социально-экономического развития Азербайджанской Республики", "Закон об утверждении Устава Международного агентства по возобновляемым источникам энергии в Азербайджанской Республике", Закон о рациональном использовании энергетических ресурсов и энергоэффективности. Исходя из этого в статье комплексно трактуется основное содержание и правовая сущность вопроса энергетической безопасности.

S.İ.Şukurov

LEGAL AND NORMATIVE BASE OF ENERGY POLICY IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Keywords: normative-legal base, energy, communication, recovery, energy security

Today Azerbaijan is one of the main guarantors of Europe's energy security, which we are all proud of and which serves to strengthen the international positions of our republic. In the modern world in the Republic, it is of particular importance to adopt in this area the "State Program on the Use of Alternative and Renewable Energy Sources", "State Program of Socio-Economic Development of the Republic of Azerbaijan", "Law on Approval of the Charter of the International Agency for Renewable Energy Sources in the Republic of Azerbaijan", Law on the rational use of energy resources and energy efficiency. Based on this, the article comprehensively interprets the main content and legal essence of the issue of energy security.

Azərbaycan müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində etibarlı strateji tərəfdaş, güclü və nüfuzlu aktor kimi tanınır. Regionda reallaşan hər bir layihə Azərbaycanın imzası ilə təqdim olunur və uğur qazanır. Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəllifi olduğu yeni neft strategiyasının, eləcə də energetika sahəsində dövlət siyasətinin uğurla həyata keçirilməsi nəticəsində Azərbaycan artıq özünün enerji təhlükəsizliyini tam təmin etməklə bərabər neft, qaz və elektrik enerjisi ixrac edən ölkəyə çevrilmişdir. Enerji-kommunikasiya layihələrinin əsas təşəbbuskarı olan Azərbaycan bu layihələrin reallaşmasında regional mərkəz rolunu oynayır. Bütövlükdə son dövrləri Azərbaycanın energetika sənayesi üçün əsaslı yüksəliş və yeni inkişaf mərhələsi kimi xarakterizə etmək olar. Enerji təhlükəsizliyini təmin etmiş ölkəmiz artıq 2007-ci ildən başlayaraq qonşu dövlətlərə elektrik enerjisi ixrac edən ölkəyə çevrilib. Beləliklə, dünya energetika bazarında Azərbaycanın getdikcə artan rolu onun geosiyasi təsirini də artırmaqdadır.

Energetika sahəsində aparılan islahatlar ilk öncə davamlı və əsaslandırılmış qanunvericilik bazasının mövcudluğunu zəruri edir. Ümumiyyətlə, tək energetika sahəsində deyil, dövlətin bütün sahələrdə həyata keçirdiyi islahatlar dəqiq, pragmatik hüquqi-normativ bazaya əsaslanmalıdır. Azərbaycan 7 noyabr 2006-cı il tarixdə "Azərbaycan və Avropa İttifaqı arasında enerji sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu"nu imzalamaqla, bu sahənin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmasına, energetika sahəsində beynəlxalq hüquqi-normativ bazanın formalaşmasına start verdi. Bu Memorandum Avropa İttifaqının üzvü olan ölkələrin enerji mənbələri və nəqli yollarının çoxşaxəlilyinin həyata keçirilməsinə, Azərbaycanın enerji infrastrukturunun tərəqqisinə və modernləşdirilməsinə, enerji sərəvətlərindən səmərəli faydalanma və tükənməz enerji mənbələrindən

yararlanmaya öz töhfəsini vermişdir. Prezident İlham Əliyevin Brüsselə səfəri zamanı bağlanmış bu müqavilə Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında enerji sahəsində dialoqun böyüməsinə və əməkdaşlığın genişlənməsinə qulluq etməkdən əlavə Avropanın enerji təhlükəsizliyinin daha etibarlı formada təmin edilməsinə imkan yaratmışdır. Bu, beynəlxalq enerji təhlükəsizliyində Azərbaycanın yerinə və roluna verilən böyük dəyərin ifadəsi, həmçinin Azərbaycanın enerji infrastrukturunun inkişafı və modernləşdirilməsi, enerjiden əlverişli şəkildə istifadə, enerjiyə qənaət və bərpa edilən enerji mənbələrinin yenidən istifadəsi demək idi.

Məlum məsələdir ki, ənənəvi enerji mənbələri tükənməz deyildir, zaman keçdikcə onların azalması prosesi baş verir. Bu amil və onlardan istifadə zamanı ətraf mühitə külli miqdarda zərər vurulduğunu nəzərə alaraq dünya ölkələrində (ABŞ, Yaponiya, Almaniya, Finlandiya, Kanada, İspaniya, Çin və s.) ekoloji cəhətdən təmiz enerji mənbələrindən (günəş, külək enerjisi, kiçik SES-lər, termal sular, biokütlə enerjisi) geniş istifadə olunur. Dünya üzrə istehsal edilən elektrik enerjisinin 15 faizə yaxını alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə edilməklə əldə edilir, onun isə 80 faizi biokütlədən alınan enerjidir. Günəş enerjisinin birbaşa elektrik enerjisinə çevrilməsi də dünya praktikasında geniş yayılmışdır və inkişaf etmiş ölkələrdə energetikanın əsas istiqamətlərindən biri hesab olunur. Son 10 ildə külək enerjisindən istifadə etməklə elektrik enerjisi istehsalı on dəfədən çox artmışdır. Ölkəmizin yerləşdiyi əlverişli coğrafi mövqe və iqlim şəraiti imkan verir ki, dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində olduğu kimi, respublikamızda da ekoloji cəhətdən təmiz və bərpa olunan alternativ enerji mənbələrindən geniş istifadə edilsin. Belə mənbələrdən istifadə edilməsi istilik enerji stansiyalarında yandırılan böyük miqdarda yanacaq qənaət edilməsi və ətraf mühitə atılan zərərli maddələrin miqdarının nisbətən azaldılması ilə nəticələnər. Həmçinin təbii potensialların elektrik və istilik enerjisi istehsalına cəlb edilməsi elektroenergetikanın gələcək inkişafı istiqamətində müntəzəm dəyişikliklər etməyə də imkan yaradacaq.

Azərbaycan Prezidentinin 21 oktyabr 2004-cü il tarixli sərəncamı ilə təsdiq olunmuş "Azərbaycan Respublikasında Alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə olunması üzrə Dövlət Proqramı" çərçivəsində bir sıra müvafiq tədbirlər həyata keçirilmiş, respublikamız bu sahədə ayrı-ayrı ölkələrin təcrübəsini diqqətlə öyrənmiş, təhlillər aparmış və beynəlxalq qurumlarla sıx əməkdaşlıq etmişdir [1]. Bu dövlət proqramından irəli gələn məsələlərin ardıcıl və səmərəli həyata keçirilməsini sürətləndirmək və ölkəmizdə alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrini istismara cəlb etməklə enerji resurslarından istifadənin səmərəliliyini yüksəltmək məqsədilə Sənaye və Energetika Nazirliyinin (indiki Energetika Nazirliyi) tərkibində Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyinin yaradılması haqqında Azərbaycan Prezidentinin imzaladığı 16 iyul 2009-cu il tarixli fərmanın əhəmiyyəti olduqca yüksəkdir. 22 sentyabr 2020-ci ildə Prezident İlham Əliyev "Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyinin

fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında və "Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyinin fəaliyyətinin təmin edilməsi və "Azərbaycan Respublikasının Sənaye və Energetika Nazirliyi haqqında Əsasnamənin, nazirliyin strukturunun və aparatın işçilərinin say həddinin təsdiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı il 15 may tarixli 404 nömrəli Fərmanında dəyişikliklər edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 11 aprel tarixli 149 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə" fərman imzalayıb. Fərmana əsasən, Energetika Nazirliyi yanında Bərpa Olunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyi yaradılıb [4].

Təsadüfi deyil ki, möhtərəm Prezidentin imzaladığı fərmanda dünya təcrübəsində geniş yayılmış alternativ enerji mənbələrindən (günəş, külək, termal sular enerjisindən, kiçik çaylar və s.) istifadə və daha da inkişaf etdirilməsi öz əksini tapmışdır. Mühüm əhəmiyyət kəsb edən bu fərmanın icrası enerjiyə qənaət və ekologiya sahəsində nəzərdə tutulmuş tədbirlərin həyata keçirilməsinə güclü təkan vermişdir.

Ənənəvi enerji növləri sahəsində malik olduğumuz zəngin potensial ölkəmizin tələbatına tam cavab versə də, perspektiv inkişaf baxımından mütləq alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə istiqamətində dövlət başçısı tərəfindən qarşıya daha konkret vəzifələr qoyulmuşdur. Bu baxımdan həyata keçirilən çoxşaxəli strateji konsepsiyalarda alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə ilə bağlı konkret müddəalar öz əksini tapır. Azərbaycan Respublikasının Beynəlxalq Bərpa Olunan Enerji Agentliyinin tamhüquqlu üzvü olması barədə tapşırıq və bu təşkilatın Nizamnaməsini imzalaması [2] də məhz Prezidentin bu sahənin inkişafına göstərdiyi böyük diqqətin ifadəsidir. Belə ki, Beynəlxalq Bərpa Olunan Enerji Agentliyi (IRENA) beynəlxalq səviyyədə bərpa olunan enerji sahəsi üzrə ən mötəbər beynəlxalq təşkilatlardan sayılır. IRENA 26 yanvar 2009-cu il tarixində Bonn şəhərində təsis edilib. Azərbaycan Respublikası 2009-cu ildən IRENA-nın üzvlüyünə qəbul edilib, 2014-cü il mayın 2-də Milli Məclisin qərarı ilə IRENA-nın nizamnaməsinin ratifikasiyası ilə onun tamhüquqlu üzvü olub [5].

Beynəlxalq Bərpa Olunan Enerji Agentliyinin (IRENA) əsas məqsədi bərpa olunan enerjinin global səviyyədə geniş və davamlı istifadəsinə təkan verməkdən ibarətdir. IRENA həmçinin inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün əməkdaşlıq çərçivələrinin müəyyən olunmasını nəzərdə tutur. Eyni zamanda IRENA davamlı inkişaf nöqteyi-nəzərindən bərpa olunan enerjinin hərtərəfli, geniş tətbiqi və istifadəsini əsas məqsəd kimi müəyyənləşdirib. IRENA-nın əsas vəzifələri sırasında bərpa olunan enerji və enerji səmərəliliyi məsələlərinə birgə sistemli yanaşmada meydana çıxan milli prioritetlərə yardımların təmin olunmasıdır. 28 noyabr 2019-cu il tarixdə Bakıda IRENA-nın təşkilatçılığı ilə Energetika Nazirliyi, bir sıra dövlət qurumları, beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri və ekspertlərin iştirakı ilə "Azərbaycanda Bərpa Olunan Enerjiyə

hazırlığın qiymətləndirilməsi” layihəsinin yekun hesabatı ilə bağlı tədbir keçirilib [2].

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 dekabr 2017-ci il tarixli fərmanı ilə Enerji Məsələlərini Tənzimləmə Agentliyi (AERA) yaradıldı. AERA Energetika Nazirliyinin tabeliyində yaradılmış publik hüquqi şəxsdir. Fərmanın 1-ci bəndinə əsasən Agentliyin “Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyinin Dövlət Enerji Nəzarəti İdarəsinin və Dövlət Qaz Nəzarəti İdarəsinin əsasında” yaradıldığını nəzərə alaraq həmin qurumlar ləğv edilməklə onların aktiv və passivləri Agentliyə ötürülmüşdür [4]. Elektrik və istilik enerjisi, habelə qaz təchizatı sahələri Enerji Məsələlərini Tənzimləmə Agentliyinin əsas fəaliyyət istiqamətləri olaraq müəyyənləşdirilmişdir.

2020-ci il 3 fevral tarixdə “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2019-2023-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”nın icrasının birinci ilinin yekunlarına həsr olunan konfransda dövlət başçısı Dövlət Proqramının 2003-cü ildə ilk dəfə olaraq qəbulundan keçən müddət ərzindəki infrastruktur layihələrinə toxunarkən bildirdi ki, “...bu illər ərzində 33 elektrik stansiyası tikildi, onların generasiya gücü 3 min meqavatdır. Əgər bu stansiyalar tikilməseydi, bu gün ölkəmizin yarısını qaranlıq bürüyərdi, biz elektrik enerjisini yenə də idxal edərdik və buna böyük pullar verərdik. Amma biz bu stansiyaları tikməklə, 3 min meqavat generasiya gücünü əldə etməklə bu gün elektrik enerjisini ixrac edirik. Keçən il bu ixracdan ölkəmizə təqribən 60-65 milyon dollar vəsait daxil olubdur” [5].

2020-ci ildə Azərbaycan Enerji Xartiyası Konfransına sədrlik etdi. Qeyd edək ki, bu barədə qərar 2018-ci ildə qəbul olunub. Ölkəmiz üçün enerji siyasəti baxımından çox mühüm əhəmiyyət kəsb edən bir ildə bu konfransa ev sahibliyi etməsi Azərbaycanın növbəti energetika uğuru olaraq qiymətləndirilə bilər. Belə ki, “Cənub Qaz Dəhlizi” məqalayihəsi üzərində işlərin başa çatdığı 2020-ci ildə bu konfransa Azərbaycanın sədrlik etməsi ən düzgün və pragmatik bir qərar idi. 2020-ci il 28 oktyabr tarixdə “Enerji istehsalı, nəqliyyat, istilik və soyutma sahələrində bərpa olunan enerji mənbələrinə keçid: müasir çağırışlar və meyillər” mövzusunda həsr edilən Bakı Beynəlxalq Enerji Xartiyası Forumu öz işinə başlamışdı. Forum iştirakçılarında Azərbaycanda həyata keçirilən enerji siyasəti, enerji-kommunikasiya layihələrinin həyata keçirilməsində ölkəmizin rolu, icra olunan layihələr, energetika sahəsində həyata keçirilən islahatlar, o cümlədən qanunvericilik aktları layihələrinin hazırlanması, institusional dəyişikliklər barədə məlumat verilib.

Müasir reallıqlar bərpaolunan enerji növlərinin ümumi generasiya gücümüzdəki payının artmasını tələb edir. Bu sahədə əhəmiyyətli hadisə 2020-ci ilin yanvarında Azərbaycanın iki böyük xarici investor ilə bərpaolunan enerji növlərinin istehsalı üzrə niyyət protokolunu imzalaması oldu. Bu protokola əsasən ölkəmizdə çox böyük əhəmiyyətli layihələr reallaşacaq. Belə ki, biri külək, biri isə Günəş enerjisindən istifadə olunmaqla iki elektrik stansiyası tikiləcək. Bu iki stansiyanın ümumi generasiya gücü 440 meqavat səviyyəsində olacaq. Bu

genimiqyaslı layihələrə təqribən 400 milyon dollara qədər xarici sərmayə qoyuluşu nəzərdə tutulur.

Son illər ərzində Respublikanın energetika sisteminin infrastrukturunda da ciddi dəyişikliklər edilib. Yeni istehsal güclərinin yaradılması hesabına son 10 ildə elektrik enerjisinin istehsalında 39,7 faiz artım əldə edilib. Ölkənin inkişafı, əhalinin artımı, sənayeləşmə prosesi ilə əlaqədar olaraq elektrik enerjisinin istehlakı 58,3 faiz artıb. 2025-ci ilə qədər ölkəmizdə elektrik enerjisində tələbatın 25,5 milyard kVt-st-a qədər artacağı, ixrac da nəzərə alınmaqla elektrik enerjisi istehsalının isə ötən ilə nisbətən 15% artımla 30 milyard kVt-st-a çatacağı proqnozlaşdırılır. Bu istehsal həcmələrinin bir qismi 2019-cu ildə istismara verilmiş, qoyuluş gücü 409 MVt olan “Şimal-2” elektrik stansiyası, 2020-ci ildə təməli qoyulmuş və 2022-ci ildə istifadəyə verilməsi planlaşdırılan 385 MVt gücündə “Qobu” elektrik stansiyası hesabına əldə ediləcək. Həmçinin bu prosesdə “Azərenerji” ASC-nin istehsal güclərinin optimallaşdırılması və bərpası nəticəsində yenidən istismara cəlb edilən 1300 MVt imkan gücündən istifadə ediləcək. Eyni zamanda təhlillər göstərir ki, tələbatın tam qarşılınması üçün yeni istilik elektrik stansiyalarının tikilməsinə də ehtiyac var. Azərbaycan zəngin neft, qaz yataqlarına malik olsa da, bu gün qarşıda duran ümdə vəzifə neft və qazdan qənaətlə istifadə etmək və daha çox ixraca yönəltmək üçün bərpaolunan enerji növlərindən istifadə etməkdir. Nəzərə almaq lazımdır ki, Günəş, külək kimi təbii resurslarımız da bu məqsədimizi reallaşdırmağa imkan verir.

Qeyd edək ki, 3 iyul 2018-ci il tarixdə “Azərbaycan İES”-də baş vermiş məlum qəza nəticəsində respublikanın enerji sisteminə mövcud boşluqlar üzə çıxdı. Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə “Azərbaycan Respublikasında kommunal xidmətlərin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”nin prioritetlərini və elektrik sisteminin yenidən qurulması tələblərini və Azərbaycanın böyüməkdə olan iqtisadiyyatının ehtiyacını həll etmək üçün Respublikanın elektroenergetika sahəsində Yaponiyanın “TEPCO”, Almaniyanın “Fichtner”, “Enerco”, “VPC” kimi dünyada tanınmış şirkətlərinin iştirakı ilə 3 mərhələli “Master Plan” hazırlandı. Plana əsasən “Azərenerji” ASC-yə 230 mln. manat vəsait ayrıldı. Bu gün artıq Mingəçevir İstilik Elektrik Stansiyasının beş bloku təmir olunub və bu, əlavə təqribən 400 meqavata yaxın generasiya gücü deməkdir. İES-in qalan üç blokunda da bərpa-tikinti işləri aparılır. Bu isə deməyə imkan verir ki, yaxın iki-üç il ərzində böyük dərəcədə enerji gücümüzü artıracağıq. Bütün bu tənzimləmələrlə yanaşı, transformatorların quraşdırılması, yeni yarımstansiyaların fəaliyyətə başlaması, elektrik xətlərinin təzələnməsi gündəlikdə duran vacib məsələlərdir.

Enerji effektivliyi resurslarından səmərəli və qənaətlə istifadə məsələləri dövlətin əsas prioritetlərindəndir. Bu baxımdan 20 avqust 2021-ci il tarixdə qəbul olunmuş “Enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu” xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Qanun layihəsinin hazırlanmasına yerli mütəxəssislərlə yanaşı, beynəlxalq ekspertlər, enerji

sektorunda böyük təcrübəsi olan konsaltinq şirkətləri cəlb olunmuş, xarici ölkələrin təcrübəsi öyrənilmiş və sənədin hazırlığı zamanı istifadə olunmuşdur. Qeyd edək ki, 1996-cı ildə qəbul olunmuş və qüvvədə olan "Enerji resurslarından istifadə haqqında" Qanun müasir tələblərə cavab vermirdi. 25 il kimi qısa bir müddət ərzində Azərbaycan mükəmməl və praqmatik enerji siyasəti ilə bir çox uğurlara imza atdı, regional və global enerji layihələrinin söz sahibi olan ölkələrindən birinə çevrildi. Təbii ki, belə bir tarixi şərait müasir standartlara uyğun yeni qanunun yaradılmasını zəruri edirdi. Dövrün realığı enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün enerjiden səmərəli istifadəni tələb edir [3].

"Enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu Avropa İttifaqının "EU4energy" proqramı çərçivəsində Beynəlxalq Enerji Xartiyasının dəstəyi ilə Energetika Nazirliyi tərəfindən hazırlanmışdır. Qanun enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi sahəsində dövlət orqanlarının, fiziki və hüquqi şəxslərin fəaliyyətini və onlar arasında yaranan münasibətləri tənzimləyir. Qanun enerjinin istehsalı, saxlanması, ötürülməsi, paylanması, satışı və istehlakı sahəsində yaranan münasibətlərə və bu sahədə fəaliyyət göstərən dövlət orqanlarına, fiziki və hüquqi şəxslərə, o cümlədən son istehlakçılara şamil olunur. Xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, qanun layihəsində ölkəmizdə ilk dəfə tətbiq olunacaq enerji səmərəliliyi layihələrinə xüsusi yer verilmişdir, həmçinin qanun layihəsində enerji effektivliyi üzrə fondun yaradılması və fond vasitəsilə enerji effektivliyi tədbirlərinin dəstəklənməsi məsələsi yer almışdır [3]. Bütün bu əhəmiyyətli islahatların reallaşması, qeyd olunduğu kimi, ölkənin energetika sisteminin dayanıqlığının tam təmin edilməsinə gətirib çıxaracaq, bu da öz növbəsində istehlakçıların elektrik enerjisi ilə fasiləsiz təmin edilməsinə imkan yaratmaqla bərabər, Azərbaycanın elektrik enerjisi üzrə ixrac potensialını daha da genişləndirəcək.

Nəticə

Bu gün Azərbaycan mühüm nəqliyyat, logistika və enerji mərkəzinə çevrilərək enerji-kommunikasiya layihələri ilə beynəlxalq əməkdaşlığa töhfə verir. Azərbaycan illər öncə heç kəsin təsəvvür etmədiyi və inanmadığı enerji-kommunikasiya layihələrini həyata keçirir. Şərqi-Qərbi və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizlərinin yaradılmasında ölkəmiz xüsusi rol oynamışdır. Əgər Azərbaycan illər öncə çox mürəkkəb bir geosiyasi vəziyyətdə öz siyasi iradəsini nümayiş etdirməsəydi, bu gün biz dövlətin energetika siyasətinin uğurlarından danışa bilməzdik. Məhz düzgün və uzaqgörən siyasət nəticəsində Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərləri istifadəyə verildi, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu tikildi. Daha sonra Avropanın ən böyük infrastruktur layihələrindən biri olan Cənub Qaz Dəhlizi Azərbaycanın təşəbbüsü və qatıyyəti nəticəsində reallaşdı. Dövlətimiz tərəfindən həyata keçirilən enerji siyasəti böyük bir coğrafiyada enerji

təhlükəsizliyinin təminatına, sosial rifaha, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığa töhfə verir.

Hal-hazırda Azərbaycan öz enerji tələbatını tam olaraq daxili imkanlar hesabına ödəyir. Bütün bu sadalanan uğurlar enerji-kommunikasiya layihələrinin əsaslandığı hüquqi-normativ bazanın vacibliyini bir daha göstərir. Həyata keçirilən enerji siyasəti müasir dövrün tələblərinə uyğun hüquqi əsaslara dayanmalıdır. Ölkəmizdə enerji təhlükəsizliyi, enerji-kommunikasiya layihələri ilə məşğul olan mütəxəssislər bu sahənin inkişafı ilə əlaqədar daim araşdırmalar aparır. Xüsusilə bu sahəyə dair elmi-tədqiqat işlərində də enerji mənbələrinin istifadəsinə aid fundamental təhlillər öz əksini tapmaqdadır. Bu baxımdan müasir dövrdə alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadəyə dair hüquqi bazanın yaradılması da mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadəni özünəməxsus xüsusiyyətlərindən irəli gələn bir sıra səbəbləri araşdırmaq və bu problemləri aradan qaldırmaq prioritet istiqamətlərdən biridir.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan Respublikasında alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə olunması üzrə Dövlət Proqramı. Bakı, 2004, 21 oktyabr / "Azərbaycan" qəz., Bakı, 2004, 22 oktyabr
2. Azərbaycan Respublikasında Beynəlxalq Bərpa Olunan Enerji Agentliyinin Nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında Qanun. Bakı, 2014, 02 may / "Xalq" qəz., 2014, 16 may
3. Enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi haqqında Qanun. Bakı, 2021, 20 avqust / "Azərbaycan" qəz., 2021, 22 avqust
4. <http://www.e-qanun.az/framework/37363>
5. <https://president.az/articles/35705>
6. <https://president.az/articles/40895>

Redaksiyaya daxil olub 07.10.2021